

ROTTERDAM EN DE KATHOLIEKE ARMENZORG

EEN VERGETEN PROCES

DOOR A.E. KOK-VAN DEN BERGH

HET zegevieren van de Reformatie bracht voor de armenverzorging grote veranderingen mee, de eerste protestantse gemeenten organiseerden meteen bij hun ontstaan de armenzorg in diakonale vorm¹). In Rotterdam was dat ook het geval. Van oudsher werd daar de zorg voor de armen en behoeftigen uitgeoefend door de 'Heilige Geest', een stichting die zijn zetel had in de Sint Laurenskerk²). Reeds vóór de Hervorming was er een vernieuwing in de armenzorg opgetreden, bevorderd door de Vlaamse steden. De organisatie te Yperen, waartoe in 1525 besloten werd door overleg tussen overheid en kerk onder invloed van de humanist Vives uit Brugge, vormt daarvan het bewijs, en strekte ten voorbeeld aan de Hollandse steden³).

Hierbij sloot zich het plakkaat van 7 oktober 1531 van Karel V aan; hij beval de steden hun armenzorg te regelen en van alle bestaande liefdadige fondsen te vormen een 'ghemeene borsse, om den armen daerof distributie te doen', waarbij de beheerders onder toezicht werden gesteld van de overheid⁴).

Het stadsbestuur van Rotterdam is zich tussen 1530 en 1572 ook meer gaan bemoeien met de bestaande instellingen van sociale zorg en heeft deze steeds meer onder controle gekregen⁵).

Toen de Gereformeerde Religie de officiële kerk was geworden, beschouwde deze het, zoals we al zagen, als een speciale taak de armen door haar Diaconie te verzorgen. Toch werd de supervisie over de armenzorg in 1575 nog eens uitdrukkelijk opgeëist door de Staten van Holland⁶).

Te Rotterdam kregen de diakenen van het stadsbestuur opdracht voor alle armen te zorgen. Uit een resolutie van de vroedschap van 15 juni 1588 blijkt dat geen verschil werd gemaakt tussen de 'kerkarmen' en 'algemene armen'; het zijn allemaal 'stadsarmen', waarvoor de Diaconie zal zorgen⁷).

De 'Heilige Geest' werd daarmee van de zorg voor de 'thuiszittende armen' ontheven, maar behield wel zijn fondsen. Dit besluit